

5 клас

Синтаксис і пунктуація

Речення і словосполучення

Батьківщина

Що таке Батьківщина?	Ким в житті ти не станеш:
За віконцем калина,	Шахтарем, хліборобом,
Тиха казка бабусі,	Зореплавцем хоробрим,
Ніжна пісня матері.	Будівничим, солдатом,—
Дужі руки у тата,	Слід завжди пам'ятати:
Під тополями хата,	Коли любиш ти все це
Під вербою криниця,	І приймаєш у серце,
В чистім полі пшениця,	Як готовий щомиті
Серед лугу лелека,	Від біди боронити
І діброва далека,	Кожну в лузі билину,
І веселка над лісом,	Кожну в гаї пташину,
І стрімкий обелісок...	Значить це — Батьківщина
І дороги срібляні,	Має доброго сина.
Що у далечі манять.	(П.Бондарчук)

□ 91 слово. Іменникові і дієсловні словосполучення.

Світлинки

Щастя

— Знайшов! Щастя знайшов! Глянь, мамо, яка гарна п'ятірочка!

Біжить хлоп'я через подвір'я. Воно поспішає скоріше показати п'ятипелюсткове «щастячко», знайдене на квітучій бузковій гілці. І стільки тієї радості в голосі хлоп'яти!

Можливо, так було і в його прадіда сто років тому. А може, так буде і в його правнука через сто років? Для щастя іноді так небагато треба...

Мальва

Йшли вулицею, а Інна мені каже: «Поглянь, тату, яка мальва». Літо тільки починалося, а вона вже сп'ялася над штахетником і вив'язала велику рожеву квітку. І ця її рожева усмішка прикрасила всю вулицю. Я ходив цією вулицею на роботу. Та за щоденним одноманіттям потроху перестав помічати мальву. А вона собі цвіла й цвіла.

Як уже на осінь бралосся, почув знов захоплене: «Ого яка!» Неподалік хлопець і дівчина дивилися на мальву. Вона доцвіла вже до самого вершечка, і тепер рожевіла її остання квітка. Але як молодод, як сміливо і завзято рожевіла! Як тут не позаздрити мальві? От би й собі так звікувати! (За Є.Шморгуном)

□ 58 слів, 101 слово. *Розповідні, питальні, спонукальні і окличні речення.*

Головні і другорядні члени речення

Осінь

Висне небо синє,	Темная діброва
Синє, та не те.	Стихла і мовчить.
Світить, та не гріє	Листя пожовтіле
Сонце золоте.	З дерева летить.

Оголилось поле	Хоч би де замріла
Од серпа й коси.	Квіточка одна.
Ніде приліпитись	Тільки й червоніє,
Крапельці роси.	Що горобина.

Здалека під небом,
В вирій летючи,
Голосно курличуть
Журавлів ключі.

(Я.Щоголів)

□ 55 слів. *Підмет і присудок як головні члени речення.*

Вітер

Вітер носитья, літає,	То скирти, стоги розносить,
Топче луки і поля,	То у сурми загуде,
Жовті трави пригинає,	То в безсиллі заголосить
Лист зриває із гілля.	І до скелі припадає.

(О.Олесь)

□ 31 слово. *Додатки.*

Білі гуси

Білі гуси летять над лугами,
В синім небі біліють снігами,
В синім небі хмарками зникають,
Довго-довго їх очі шукають.

Білі гуси на озеро впали,
Тихі води кругом розгойдали,
Розцвіли, як купаи великі,
Довго-довго лунають їх крики.

Навмивалися, накупалися,
Нагулялися.
Закричали, знялись і полинули,
Тільки пір'я на спогад покинули.
(О.Олесь)

□ 50 слів. *Означення.*

Дві хмароньки

Раз високо над горами
Уранці по весні
Дві хмароньки пливли кудись,
Легенькі і ясні.

Хотілось їм зостатися,
Удвох прожити вік,
А вітер злий сміявся вже
Десь збоку біля їх.

Ї стали тихо плакати
Дві хмароньки ясні,
Ї сльози їхні падали,
Сріблясті і рясні.

А трави в свої рученьки
Ловили радо їх
Ї гралась, ніби в креймахи,
Сльозами хмарок тих.
(О.Олесь)

□ 61 слово. *Обставини.*

Осінь

Прийшла осінь і на берег Дніпра. Вода в річці стала каламутна й непривітна, несла пожовкле листя й сухі очеретини. На піщаних мілинах збиралися зграями дикі качки. Голуби летіли на поле, на жовту стерню. Зграї чорних дроздів лагодились до далекої мандрівки. А лелеки вже відлетіли, і на хаті у дядька Гайдебури чорніло на колесі їхнє порожнє гніздо. Рукав перегинала вже висока гребля, спішно закінчували білий будинок електростанції.

Важкі земляні роботи було закінчено, а в білому будинку монтували устаткування. На вулиці в селі встановлювали стовпи. Від них залізними нитками простяглися на всі боки дроти. (За О.Донченком)

□ 93 слова. *Головні і другорядні члени речення.*

Речення з однорідними членами

Україна

Дзвін шабель, пісні, походи,
Воля соколина,
Тихі зорі, ясні води —
Моя Україна.

Синь гаїв, поля, світання,
Пісня солов'їна,
Ніжний шепіт і зітхання —
Моя Україна.

(В.Сосюра)

□ 25 слів. *Однорідні підмети.*

На озері

Верболозом, осокою
Молодою
Плесо озера ясне
Огорнулося і сяє.
Виграває
В сяйві сонця, мов скляне.
І пливуть по ньому хмари,
Мов примари
Сніжно-білі, осяйні,
Усміхаються і линуць,
Ніби гинуть
У прозорій глибині.
Так в душі моїй спокійній,
Тихомрійній
Любий образ твій встає
І небесною красою,
Чистотою
Вабить серденько моє.

(М.Вороний)

□ 51 слово. *Однорідні присудки.*

Облітав журавель...

Облітав журавель
 Сто морів, сто земель,
 Облітав, обходив,
 Крила, ноги натрудив.
 Ми спитали журавля:
 — Де найкраща земля?
 Журавель відповідає:
 — Краще рідної немає!

(П.Воронько)

□ 24 слова. *Однорідні додатки.*

Райдуга в бурульці

Вдень почав танути сніг, капали краплі з дахів, а вночі знову підмерзло. Вийшов з хати Юрко і побачив велику крижану бурульку. Вона звисала з даху. Зійшло сонце, і бурулька заблищала різнобарвними вогниками — синім, рожевим, червоним, блакитним, жовтим...

Юрко стоїть і затамував подих здивування. Красива бурулька, мов райдуга. На даху біля бурульки сіли горобці та й цвірінькають. Вони теж милуються бурулькою-райдугою. (За В.Сухомлинським)

□ 63 слова. *Однорідні і неоднорідні означення.*

Осінній господар

Осінь... Хазяїнує Жовтень скрізь. Убрав він золотом сади, ліси, парки і струшує додолу жовте листячко. Припорошив він сріблястим інеєм дахи, вкрив памороззю землю, навіть маленькі калюжки сховав під тонкими скельцями льоду. Ї сидить тепер десь, милується на свою роботу.

А красне сонечко руйнує його працю. Підіймається сонечко вище, й сліду від паморозі не зостається. Радіють сонечкові квіти, оживають листочки, навіть вилазять з-під кори комашки, що поховалися вже на зиму. А Жовтень тим часом прижене звідкілясь велику хмару, затулить та хмара сонечко і бризне на землю холодним осіннім дощем. (За Ю.Старостенком)

□ 90 слів. *Кома між однорідними членами речення.*

У нашому городі

До чого ж гарно й весело було в нашому городі! Огірки цвітуть, гарбузи цвітуть, картопля цвіте. Цвіте малина, смородина, тютюн, квасоля. А соняшника, а маку,